

SAJTÓSZEMLE

(2025.08.07.)

HÍREK, TUDÓSÍTÁSOK, PUBLICISZTIKÁK, INTERJÚK

- ILIESCU, AZ ERDÉLYI MAGYAR FELSZŐOKTATÁS
MEGSZÜNTETÉSÉBEN ÉS A FEKETE MÁRCIUSBAN IS ÉRINTETT
MEGGYŐZŐDÉSES KOMMUNISTA
- A TI BALOLDALOTOK

ESEMÉNYEK, PROGRAMOK, ÉVFORDULÓK, KÖNYV -és FILMKRITIKÁK

- EMBERI JOGOK ÉS A SZENTSZÉK

HÍREK, TUDÓSÍTÁSOK, PUBLICISZTIKÁK, INTERJÚK

Iliescu, az erdélyi magyar felsőoktatás megszüntetésében és a fekete márciusban is érintett meggyőződéses kommunista

KRONIKAONLINE.RO – 2025.08.06. - SZERZŐ BALOGH LEVENTE

A 95 éves korában kedden elhunyt Ion Iliescu kapcsán jogosan jelentették ki többen is, hogy egy történelmi korszak meghatározó alakja volt Romániában – azonban ez egy meglehetősen értéksemleges megközelítés.

A „holtakról vagy igazat, vagy semmit” elve alapján ugyanis kijelenthető: Iliescu pályafutása és tevékenysége sokkal inkább negatív eredményekkel jellemezhető, mint pozitívakkal – az egész ország, különösen pedig a magyar közösség szempontjából. A későbbi román elnök 1930. március 3-án született a dél-romániai, Călărași megyei Oltenița városában, és már kiskorától magába szívhatta a kommunista eszméket, hiszen édesapja, Alexandru Iliescu már akkor kommunista volt. Nagyapja, Vaszilij Ivanovics egyes források szerint orosz zsidó volt, bolsevik és állítólag veszélyes bűnöző, akit a cári rendőrség üldözött.

(...)

Ion Iliescu az általános iskolát szülővárosában végezte, a gimnáziumot azonban már Bukarestben. 1948-ban, 18 évesen alapítója volt a romániai diákszövetségnek, 1950-ben pedig felvették a bukaresti műszaki egyetemre, ahol vízgazdálkodást tanult. Felvételét állítólag azért támogatták, mert nagynénje, aki nevelte, Ana Paukernek, a Román Kommunista Párt egyik kiemelkedő alakjának házvezetőnője volt. Ez megkönnyítette számára a tanulmányok folytatását a Szovjetunióban, a Moszkvai Energetikai Intézetben, ahol 1950 és 1954 között tanult. Moszkvai tartózkodása alatt Iliescu a Román Diákok Egyesületének titkára volt, ottani élményeiről a sokatmondó, A Szovjetunióban való tanulás öröme címmel írt cikket a Scânteia című pártlapba 1951-ben. Egyes állítások szerint ismerte Mihail Gorbacsovot, a Szovjetunió leendő vezetőjét, bár mindketten többször is tagadták ezt a kapcsolatot.

(...)

Iliescu 1989 decemberi és azt követő tevékenysége számos okból ellentmondásos – olyannyira, hogy két ügyben, az 1989 decemberében a kormányzati szervek által elkövetett, számos halálesetet eredményező visszaélések és az 1990-es bányászjárásban játszott szerepe miatt emberiesség elleni bűncselekmények miatt vádat is emeltek ellene és számos akkori vezetőtársa ellen. Mivel azonban a bíróság többször is visszaküldte az ügyészségnek a vádiratot, végül nem sikerült felelősségre vonni.

Magyar szempontból sem túlságosan kedves az emléke. Egyrészt 1959-ben Iliescu és Ceaușescu szervezte meg és vezényelte le azokat a tanszemélyzeti és diákgyűléseket, amelyek az 1956-as magyarországi forradalom apropóján nacionalista elhajlásra hivatkozva előkészítették a magyar Bolyai Tudományegyetem felszámolását. Ahogy Asztalos Lajos Személyes élmények a Bolyai Tudományegyetem felszámolásáról című, 2009-ben a Krónika Szempont mellékletében megjelent írásából kiderül, az 1990-ben alakult Bolyai Társaság által összefogott társadalmi mozgalom indult a Bolyai Tudományegyetem újraindítására. Ugyanabban az évben, az első választási kampány idején a Bolyai Társaság küldöttsége fölkereste az elnökjelölt Ion Iliescut. A politikus, akár 1959-ben, arra hivatkozva, hogy az egyetem diákjai „nacionalisták” voltak, 1956-ban a magyarországi „ellenforradalmat” támogatták, hallani sem akart a kérésükről.

(...)

<https://kronikaonline.ro/belfold/iliescu-az-erdelyi-magyar-felsooktatasi-megszunteteseben-es-a-fekete-marciusban-is-erintett-meggyozodeses-kommunista>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

A ti baloldaltok

TRANSTELEX.RO – 2025.08.06. - SZERZŐ KUSTÁN MAGYARI ATTILA

Találkozni néha álságos sóhajtozásokkal, különösen most, hogy a neoliberális hadjárat zökkentőmentesen folytatódik Romániában (is) az éppen aktuális krízisre hivatkozva: ó, hát nincs baloldal, kellene egy. A sajtócikkek zöme a legkülönbébb módokon legitimálja a szabadrablást, mintha nem lenne három évtizedes tapasztalat abban, hogy amit reformnak és szükségszerűségnek hívnak, az a politikai és

gazdasági elit osztályharca a kilencven százalék ellen. Ilyesmit mondani ma szélsőség, mintha nem lenne sem politikai memória, sem fogalmaink, sem paradigmáink arra, hogy értsük a világot. Csak a ma van, a nagy rácsodálkozás az újabb „megszorító”, ám „megkerülhetetlen” intézkedésekre, és a sóhajtozás: hát, elérne egy baloldal a parlamentben, nagy a baj.

Liberális barátainknak nagyon hiányzik ez a baloldal. Ó, úgy szeretnék ők, ha nem a PSD nevű nackó-neolib párt „képviselné” a baloldalt! Persze, sietve teszik hozzá: nem a szélsőséges fajta baloldal kell (mint amit e cikk szerzője képvisel), az a maoista-sztálinista, gulágos, amelyik még a végén hajléktalanoknak ad lakást meg mit tudom én, könyvtárost a falusiaknak, hanem az a harmadik utas, blatcherista, kellemes fajta, amelyik, ugye, tulajdonképpen nem sok vizet zavar.

Olyan baloldalra vágnak, amelyik „centrista” (jelentsen ez bármit), „mérésékelt” (langyos – kiköpi az Úr), nem heveskedik ám, hanem tulajdonképpen elfogadja, hogy a Piac Szent, a közgazdaság uralkodó értelmezése az egyetlen létező, minden más hamis, ideologizált, huncutkodik, hogy visszahozza Sztálin szellemét. Az a jó baloldal, amelyik tisztában van azzal, hogy a kapitalizmus olyan, mint a levegő: természetes, észre sem vesszük (sőt, nem ajánlott észrevennünk).

Richard Wolff közgazdász említi valahol – ő, ő csak olyan buta kis fickó, történelmet végzett a Harvardon, két közgazdász mesterije van a Stanfordon és a Yale-en, ahol szintén közgazdából doktorizott –, hogy valamelyik szakdolgozatának a címében szerepelt a kapitalizmus szó, és azzal utasították vissza, hogy nem fogadják el, amennyiben ezt az erőteljesen szubjektív és ideologikus megközelítést nem törli. Így állunk.

Tehát olyan baloldal kell, amelyik nem vesz tudomást a tudjukmiről, amelynek a nevét leírni is problémás (és szélsőséges!). Veszélyes dolog az ilyesmi, főleg, amikor a kommunizmus szelleme jár át mindent, itt a sufnyiban, már kacsintgat a határon, kinek Putyin formájában, kinek Orbánéban, a lényeg, hogy múzeumot rittyentsünk belőle (apropó: piaci alapon működnek ezek a „múzeumok”?).

Aztán olyan baloldal az ideális, amelyik nem beszél osztályokról. Ez egy külön veszélyforrás, rettegünk a szótól, nincsenek tőkések sem, a proli meg azt jelenti, mint a paraszt: műveletlent. Egész hadseregnyi ún. szociológus dolgozik azon, hogy valami csúrcsavaros handabandázással megkerülje a valóságot: szociokulturális

babámfüle, társadalmi rétegek így, vulnerábilis közösségek úgy, blabla. Izzadnak, hogy megkerüljék a valóságot, de megy az nekik, beleszoktak mára. (Osztály meg csak egy van: középosztály. Hogy minek a közepe? Csendet, komcsi!)

A megfelelő baloldal, amelyet úgy óhajtanak már végre, nem pofázik bele a tőkeviszonyokba. Úgy jó, ha az Egyetlen Igaz Értelmezést követve maga is csak sajnálkozva tördeli a kezét, hát igen, igen, ég Európa (is!), hajléktalanok fekszenek üres lakások mellett, néhány ember kezében a világ vagyonának nagy hányada, kibérel Velencét a kopasz, ha ahhoz van kedve, hogy ott házasodjon újra, dehát mit csinálj, nem szabad hozzányúlni a Szent Piachoz, mert az Gulághoz vezet, amelyben a Tanácsköztársaság dicsőségét hirdető dalokat dúdolja Sztálin elvtárs a keblén ringatott Maónak.

Az újraelosztás olyan óhaj, amelyet elméletben szeretnek. Olyan, mint a mackó: rajzolja szépen mutat, de élőben ajánlatos elkerülni.

A jó baloldal nem kérdezi meg barátainktól, hogy ugyan már, mondjátok el, hogy tulajdonképpen hány munkanélküli, hány éhező gyermek, hány hajléktalan, hány drogfüggő, hány „vulnerábilis” ember, hány rabszolga az ideális? Mert, ugye, az egyenlőség veszélyes gondolat, az újraelosztás szitokszó, a négyévente esedékes pecsétfesztyávon nem szabad nevetni, a kritika provokáció, a szavak veszélyesek, a gondolkodás üldözendő.

Akkor tessenek megmondani: mit kell tenni valakinek, hogy megérdemelje az utcán megfagyást, a kétévesen alultápláltságban kiszenvedést, illetve mennyivel fontosabb nektek kevesek gazdagodása, mint sokak nyomora? Kérdések, amelyeket nem teszünk fel egymásnak: tényleg, kedves barátaim, hány alultáplált gyermek fér el a középosztályotok alatt, csak, hogy az urak ott fent kifűthessék a kastélyaikat? Miért szélsőbaloldali gondolat az, hogy nem a szegényeket nem tudjuk jóllakolni, hanem a gazdagokat?

Sajnálkozni, álságosan tördelni kezeinket, áhítani a változást, amelyik garantáltan megtartja a viszonyokat, azt illik, nem pedig kérdezősködni és saját fogalmainkat, saját világértelmezéseinket használni.

Szóval, ilyen a ti baloldalotok. Nem baloldali. Minden, csak nem az. Véletlenül sem. Kifejezetten vigyáz arra, hogy ne is váljon azzá, még szerek hatása alatt sem, még

otthon sem, a tükör előtt. Gyáva, megalkuvó, amelyik egyik szemmel a tőkére, másikkal meg a szolgálira néz: vajon elfogadják? Zavar vizeket, túllép a szerepén? Nem büdös kommunista, mint József Attila, hanem szépen, öltönyben, belőtt hajjal, előkelő társaságban mozogva vállalja fel, hogy ő, csakis ő az, akire rá lehet bízni a káposztát, mert az nemhogy megmarad, de még inkább jóllakatja a gazdit.

<https://transtelex.ro/velemeney/2025/08/06/a-ti-baloldalotok>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

ESEMÉNYEK, PROGRAMOK, ÉVFORDULÓK, KÖNYV -és FILMKRITIKÁK

Emberi jogok és a Szentszék

ORSZAGUT.COM - 2025.08.02. - SZERZŐ FEJÉRDY ANDRÁS

Magyarország római követe, Száll József 1969. március 31-én átnyújtotta a Vatikán képviselőjének a Varsói Szerződés országainak március 17-én kelt felhívását, és ezzel a Szentszéket is meghívta a tervezett európai biztonsági és együttműködési konferenciára.

Két fő tényező állt a meghívás háttérében. Mindenekelőtt az, hogy miközben a szocialista országok vezetői „ideológiai fellazítást” célzó taktikai lépést sejtettek a Szentszék 1960-as évek során kibontakozó, többek között az 1964. évi szentszéki-magyar részleges megállapodás aláírásához vezető keleti politikájában, a „békés egymás mellett élés” ideológiája szellemében mégis mind nagyobb készséget mutattak a pragmatikus együttműködésre a közös érdekek jegyében. Emellett az is szerepet játszott, hogy részben a II. vatikáni zsinat tanítása és a pápai megnyilatkozások, részben pedig az Ostpolitik gyakorlata nyomán sikerült változtatni azon a képen, amely a katolikus egyházat a nyugati érdekek elkötelezett kiszolgálójaként tüntette fel. Így a Szovjetunió és szövetségesei a Szentszék erkölcsi tekintélyével szándékoztak alátámasztani azt a kezdeményezést, amellyel a béke melletti elkötelezettségük őszinteségét kívánták demonstrálni, és a súlyosbodó gazdasági helyzet orvoslására nyugati kapcsolataikat kiszélesíteni.

A Szentszék ugyan tisztában volt azzal, hogy a meghívás nem érdekektől mentes, mégis annak elfogadása mellett döntött, mert úgy ítélte, hogy a részvétele a nemzetközi konferencián fontos célkitűzéseinek megvalósításához biztosít lehetőséget. Azzal tudniillik, hogy teljes jogú tagként hívták meg az értekezletre, mindenekelőtt a Szentszék nemzetközi pozíciója erősödött. A részvétel ugyanis segített tisztázni a Szentszék nemzetközi jogi státusát, és eloszlatni azokat a kételyeket, amelyekkel a múltban a Szentszék diplomáciai tevékenységét szemlélték. Tekintettel a nemzetközi közösség többi jogalanyával fenntartott viszony sajátos jellegére, korábban sokan úgy vélték: a Szentszék csupán korlátozott nemzetközi jogalanyisággal rendelkezik.

Politikai szempontból a kedvező nemzetközi jogi következményeken kívül ugyancsak gyümölcsözőnek találták a részvételt a Vatikánban. Azzal, hogy a szocialista országok kormányai annak ellenére, hogy nem álltak vele diplomáciai kapcsolatban, mégis a konferencia teljes jogú tagjának ismerték el a Szentszékét, de facto a nemzetközi jog alanyaként fogadták el. Ezzel márpedig hallgatólagosan azt is jóváhagyták, hogy a Szentszék az egyház sajátos küldetésének megfelelően a nemzetközi politikai életben érvényesítse a katolicizmus érdekeit.

Fontos szerepet játszott továbbá a meghívás elfogadásában a II. vatikáni zsinat során kidolgozott új egyházkép és társadalmi tanítás. Különösen a *Gaudium et spes* kezdetű lekipásztori konstitúció második részének a béke védelméről és a népek közösségének erősítéséről szóló ötödik fejezete, amely kiemelkedő figyelmet szentel a nemzetközi közösség ügyének, működésének és a nemzetközi szervezetek céljának, és leszögezi: az egyháznak „mindenképpen jelen kell lennie a nemzetek közösségében, hogy támogassa és ösztönözze az együttműködést az emberek között, mégpedig mind hivatalos intézményei által, mind valamennyi keresztény – nem uralkodni, hanem kizárólag mindenkinek szolgálni akaró – odaadó és őszinte munkálkodása által”.

A meghívás elfogadása mellett szólt végül az, hogy a Szentszék egyetértett a konferencia célkitűzéseivel, miszerint a béke megőrzéséhez nem elegendő az erőegyensúly fenntartása. Ezen az alapon a béke ügyét nem kizárólag politikai, hanem erkölcsi és emberi dimenziójában is szemlélő Vatikán lehetőséget látott arra, hogy keleti politikájának elsődleges célkitűzését, a „vasfüggönyön” túli keresztények helyzetének javítását előmozdítsa. A Szentszék képviselőinek a cél érdekében a tárgyalások során kifejtett érvelését a II. vatikáni zsinat *Dignitatis humanae* kezdetű deklarációjában megfogalmazott, vallásszabadsággal kapcsolatos tanítása alapozta meg.

Az egyes embert és a közösséget egyaránt megillető vallásszabadságnak az emberi személy méltóságában megalapozott alapvető emberi jogként történő definiálása lehetővé tette, hogy a szentszéki diplomáták a béke és biztonság kérdésének emberi és erkölcsi dimenziójáról valamennyi tárgyalófél által elfogadott jogi nyelvezettel szólhattak.

Így hatékonyan tudtak érvelni a „vasfüggönyön” túli katolikusok szempontjából (is) alapvető jelentőségű lelkiismereti és vallásszabadság biztosítása, valamint a béke és biztonság között fennálló szoros összefüggés mellett.

Végül a Szentszék el tudta érni, hogy az ötven évvel ezelőtt, 1975. augusztus 1-jén aláírt helsinki záróokmány „dekalógusának” hetedik, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok tiszteletben tartásáról szóló alapelve kifejezetten utaljon arra, hogy a szabadságjogok „az emberi személy méltóságából fakadnak”, megtartásuk – a gondolat, a lelkiismeret, a vallás és a meggyőződés szabadságát is beleértve – „lényeges tényezője a békének”, és hogy az aláíró államok a vallásgyakorlás közösségi formáinak tiszteletben tartására is kötelezettséget vállaljanak.

A Helsinkiben elfogadott dokumentum az emberi jogok filozófiai megalapozottsága tekintetében ugyan előrelépést jelentett, jogi vonatkozásban azonban nem tartalmazott lényegi újonságot a nemzetközi szerződésekben már korábban kodifikáltakhoz képest. Sőt, azoknál alacsonyabb rangú okmány volt, amennyiben nem nemzetközi szerződés, hanem politikai kötelezettségvállalásokat tartalmazó egyezmény volt, és nem eredményezett tényleges változást a „szocialista törvényesség” gyakorlatában.

Rövid távon éppen a Szentszéket hozták nehéz helyzetbe a záróokmányban vállalt kötelezettségek. A Vatikán keleti politikája ugyanis hamarosan azzal a dilemmával találta magát szemben: ha nem támogatja a helsinki dokumentum nyomán kialakuló, alulról jövő emberi jogi mozgalmakat, azt kockáztatja, hogy nem talál kapcsolatot az újonnan színre lépő politikai erőkhöz; ha azonban nyíltan mögéjük áll, az uralkodó rezsimekhez fűződő kapcsolatai és a diplomáciai dialógus folytatásának lehetősége kerül veszélybe.

Helsinki így, miközben a zsinat meghirdetésével egy időben megkezdett új, a kommunista rendszerrel folytatott párbeszédre építő szentszéki keleti politika csúcsát jelentette, egyúttal a II. vatikáni zsinatot megelőző időszakra jellemző, hagyományos szentszéki diplomácia korlátait is felszínre hozta. Helsinkiben ugyanakkor a vatikáni keleti politika következő, a II. vatikáni zsinat vallásszabadságról szóló tanítására építő periódusának alapjai is feltűnnek.

Az a tény, hogy a helsinki konferencia során a Szentszék a vallásszabadság biztosítását helyezte középpontba, már a keleti blokkból érkező II. János Pál pápaságára jellemző keleti politika új hangsúlyait vetítette előre.

<https://orszagut.com/kozelet/vatikan-helsinki-megallapodas-ii-vatikani-zsinat-emberi-jogok-es-a-szentszek-8180>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)